

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

ในบรรดาเทพเจ้าของอินเดียที่คนไทยคุ้นเคย นอกจากพระนารายณ์ พระพรหม พระศิวะ (ในนามพระอิศวรแล้ว) เทพอีกองค์หนึ่งซึ่งเรารู้จักกันดี ไม่แพ้เทพที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เป็นเทพที่บันดาลให้ชายหญิงรักใคร่กันโดยใช้ พละนาฏภาพแห่งศร เทพเจ้าองค์นี้ทรงนาม กามเทพ

ชื่อกามเทพ ปรากฏครั้งแรกในประเทศไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัย อาศัย หลักฐานจากศิลาจารึกวัดมหาธาตุ หลักที่ ๔ ว่า

(๒๔) ".....(ครุ) ทช เซจร กิณร กิณรี ปกก

(๒๕) .....สรรพสิทธิ รมีสัทธิ พิ

(๒๖) (ทยาธร).....(ม) ณี ศรี อูมา

เทวากามเทพ"^๑

ชื่อที่ปรากฏในจารึกนี้มิได้แสดงบทบาทเด่นชัด

สมัยกรุงศรีอยุธยา ปรากฏชื่อกามเทพในวรรณคดีต่าง ๆ เช่น ลิลิตพระลอ กล่าวถึงความงามของนางสีดพระลอว่า เปรียบเหมือนชอกกามเทพ ดังตัวอย่างว่า

ดังนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

---

^๑ประชุมศิลาจารึกภาคที่ ๑ จารึกกรุงสุโขทัย, (พระนคร : อรุณสภา, ๒๕๑๕), หน้า ๑๓๐.

กามเทพนางองอาจ

ผาดแปลงศรแกมบุปผา

ศรศักดิ์ปักอยู่แหบดูรา

หอมชื่นน่านาน่ายินดี^๑

แต่กามเทพก็คือรูปลักษณะของบุคคลที่สร้างจากนามธรรม คือ ความรัก
ลักษณะเช่นนี้เรียกว่า บุคคลลาภิษฐาน กล่าวคือ กวีได้สมมติให้ความรักซึ่งเป็นสิ่ง
ไม่มีตัวตนให้มีตัวตน เพื่อแสดงบทบาทต่าง ๆ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน^๒ ได้อธิบายความหมายของกามและ
กามเทพไว้ ดังนี้

กาม น. ความใคร่, ความปรารถนา,

กามเทพ น. เจ้าแห่งความรักใคร่

โดยเหตุที่กามเทพมีบทบาทสำคัญเกี่ยวกับความรักในวรรณคดีดังกล่าว
มาแล้ว จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจว่าบทบาทของกามเทพมีอะไรบ้าง และเป็นที่ยอมรับ
ในวัฒนธรรมของไทยเพียงใด ผู้วิจัยจึงเห็นสมควรที่จะได้ทำการวิจัยเรื่องนี้ให้เป็น
กว้างขวางและแจ่มแจ้ง เพื่อประโยชน์ในการศึกษาวรรณคดีไทยให้เข้าใจชัดเจน
ยิ่งขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๑พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, ศกุนตลา - สาวิตรี,
พิมพ์ครั้งที่ ๘ (กรุงเทพมหานคร : ศึกษารัษฎพิธานิชย์, ๒๕๑๘), หน้า ๗ - ๘.

^๒พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, พิมพ์ครั้งที่ ๘ (พระนคร : รุ่งเรืองธรรม,
๒๕๐๓), หน้า ๑๓๓.

วัตถุประสงค์และขอบเขตของการวิจัย

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ตลอดจนบทบาทของกามเทพ ทั้งนี้เพราะเรื่องของความรักมักมีกล่าวถึงในวรรณคดีแทบทุกเรื่อง

ผู้วิจัยมุ่งศึกษาประวัติและความเป็นมาของกามเทพตั้งแต่กำเนิดเริ่มแรกในสมัยพระเวทและวิวัฒนาการต่อมาในสมัยทวารวดีและสุโขทัย รวมทั้งวิเคราะห์บทบาทของกามเทพ โดยอาศัยหลักฐานและข้อมูลจากวรรณคดีสันสกฤต ส่วนเรื่องราวของกามเทพในทางพุทธศาสนา และเรื่องราวของกามเทพที่ปรากฏในวรรณคดีไทย ผู้วิจัยได้กล่าวถึงแต่เพียงสังเขป โดยอาศัยข้อมูลจากคัมภีร์ที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา และจากวรรณคดีไทย

ประโยชน์ที่จะได้จากงานวิจัย

ผู้วิจัยคาดว่างานวิจัยนี้จะทำให้ทราบเรื่องราวความเป็นมาของกามเทพ ตลอดจนความคิดและความเชื่อของชาวฮินดูที่มีต่อเทพเจ้าพระองค์นี้ กล่าวคือชาวฮินดูสามารถอธิบายเรื่องความรักอันเป็นนามธรรม ให้มีตัวคนเพื่อแสดงบทบาทต่าง ๆ แต่ในทางพุทธศาสนาแล้ว กามเทพมิใช่เทพเจ้าแห่งความรัก กลับกลายเป็นมาร

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ค้นคว้ารวบรวมหลักฐานและข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับกามเทพในวรรณคดีสันสกฤต อันได้แก่ คัมภีร์ฤคเวท คัมภีร์อถรรพเวท กายัมมหากาโรคะ-หริวงศ์ ปุราณะฉบับต่าง ๆ ได้แก่ วินยปุราณะ ศิวปุราณะ ลิงคปุราณะ และ

มารักกันเทพปราชญะ มหาเทพยไค้แก๊ ฤมารสมภพ วรรณคดีนิทานไค้แก๊
กตาสริตสาคกร และหนังสืออื่น ๆ นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ แยกแยะ รวบรวม
และเรียบเรียงตามลำดับ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย